

Waar wij wonen

Wandelroute Noordes van Zuidlaren

Start:	Brillevijver Zuidlaren, hoek Bovendiepen-Sissinge
Lengte:	ca. 6,5 km
Toegang:	Gehele jaar
Type pad:	Zandwegen, bospaden, verharde wegen
Moeilijkheid:	Gemakkelijk
Tekst:	JanSiem Rus
Kaartje:	Rika Rijnberg

Landschappelijke karakteristiek

Deze korte wandelroute tussen Zuidlaren en Midlaren geeft een indruk van het vroegere en huidige landschap op de Noordes van Zuidlaren. De route ligt op de rug en de flanken van de Hondsrug op een hoogte van 6 tot 8 meter + NAP. De Noordes is grotendeels in gebruik als (grootschalig) akkerbouwgebied. In de lagere delen liggen enkele graslanden, veelal beweid door paarden. Vanwege de hoge ligging en de zandige ondergrond is de es een relatief droog gebied, zonder of met kleine slootjes en greppeltjes. In de zomer zal men tevergeefs water in de slootjes aantreffen, m.u.v. enkele lage delen en veentjes in het gebied. In de huidige situatie liggen op de Noordes een drietal wegen, twee oude zandwegen (Schutsweg en Esweg) en een verharde weg (weg de Kampen), welke aangelegd is in het kader van de ruilverkaveling in de jaren '60. Vóór de ruilverkaveling zag de Noordes er geheel anders uit. De es bestond in die tijd uit een aaneenschakeling van kleine perceeltjes met daarin verweven vele zandpaden. Ook de doorgaande zandweg van de Bovendiepen is verdwenen en opgegaan in aardappel- en bietenvelden. Restanten van veentjes en boscomplexen liggen nu grotendeels in het landbouwgebied en zijn slechts op afstand waar te nemen. Met deze wandelroute is getracht het vroegere landschap te herbeleven en de restanten van het huidige landschap op waarde te schatten.

Wandelroute

De wandeling start bij de Brillevijver in de noordwesthoek van de bebouwde kom van Zuidlaren, aan het noordeinde van de huidige straat de Bovendiepen (1).

De vroegere Bovendiepenweg liep iets meer naar het westen, langs de bebouwing van de Sissinge en sloot aan op de huidige straat van de Wolferdinge.

In die tijd was dit kleinschalig akkerland en lag de, nu oude bebouwing van Zuidlaren een stuk verder naar het oosten (figuur 3 artikel over de Noordes). De Brillevijver, bestaande uit twee met elkaar verbonden plasjes ('bril') is in de jaren '60 aangelegd als bergingsvijver en noodoverlaat voor rioolwater ten behoeve van de nieuwe woonwijk. Eertijds was de waterkwaliteit van de plas bijzonder slecht, maar in de huidige situatie bestaat het overstortwater alleen uit regenwater en is de kwaliteit aanzienlijk verbeterd.

We volgen het pad aan de westzijde langs de vijver en maken in de noordwesthoek een korte doorsteek naar de rand van de singel (2).

Hier, op deze plek, waar de vroegere Bovendiepenweg lag, hebben we een mooi uitzicht over de Noordes richting Midlaren. In de verte zien we een klein bosje met hoog opgaand hout liggen. Dit bosje, in de volksmond ook wel het 'Spokebos' genoemd lag destijds aan de Bovendiepenweg en werd waarschijnlijk gebruikt voor de levering van geriefhout. Vroeger, rond 1900 lagen hier meer bospercelen. Deze zijn geleidelijk allemaal opgeruimd. Het Spokebos ligt nu als een eiland in wijds akkerland en vormt een rustgebied voor vogels en zoogdieren.

We vervolgen de route langs de bosrand naar het oosten met uitzicht op de Noordes. Voorbij de Brillevijver loopt het maaiveld op. Hier bevinden we ons op een hoge bult van de Noordes, welke nu grotendeels bebouwd is. Iets verder dalen we af naar een laagte in gebruik als paardengrasland (3). Op de veldnamenkaart van Wieringa (figuur 2 artikel over de Noordes) staat deze laagte aangetekend als het Kalverveen.

Aangekomen bij de school de Schuthoek gaan we linksaf en volgen we de verharde ruilverkavelingsweg de Kampen een klein stukje om vervolgens rechtsaf te slaan en onze wandeling langs de singel in oostelijke richting te vervolgen. Na ca. 300 m gaat de route linksaf over de Schutsweg.

Dit is een oude zandweg die in het dorp Zuidlaren uitkomt op één van de vele brinken in het oude centrum. De Schutsweg is de hoogstgelegen verbindingsweg op de Hondsrug tussen Zuidlaren en Midlaren. Op bepaalde plaatsen langs de weg, met name nabij Zuidlaren heeft men een mooi uitzicht op zowel het Hunzedal in het oosten als het dal van de Drentse Aa in het westen. Duidelijk is te zien dat de helling van de rug naar het Hunzedal veel steiler is dan naar het dal van de Drentse Aa. Midden op de rug aan de westzijde van de Schutsweg ligt het Bultveen (4). De naam 'Bult' is mogelijk ontleend aan de hoge ligging van het veen.

De ontstaansgeschiedenis is niet bekend. Wel is duidelijk dat onder het veen slecht of ondoorlatende lagen, zoals een keileemlaag aanwezig moeten zijn om het water, zo hoog op de rug vast te houden. Iets verder noordwaarts, midden in akkerland tussen de Schutsweg en de weg de Kampen ligt het Ronde Veentje (5). Het veentje heeft, gelet op historische kaarten, altijd een min of meer ronde vorm gehad. Oude kaarten uit het begin van de 20^e eeuw laten een hoekige wateroppervlakte zien, hetgeen een aanwijzing is dat hier vroeger turf is gestoken. Het veentje is nu geheel dichtgegroeid met wilgen, elzen en enkele populieren.

Aan de zuidkant heeft de Japanse duizendknoop alle ruimte gekregen om zich als exoot te vestigen. Ten oosten van de Schutsweg ligt één van de hoogste punten van de Noordes, op een hoogte van ca. 8,80 m + NAP.

We lopen verder en naderen de Huttenweg. Het veentje hier, waar vroeger ook turf is gestoken is omgevormd tot tuinvijver (6).

Op de hoek met de Huttenweg gaat de Schutsweg over in een verharde weg. Na ca. 200 m komen we bij twee oude huisjes, waar, omringd door monumentale eikenbomen twee hunebedden (hunebedtweeling, D3 en D4) zijn gelegen (7). Op deze plaats kwam de Bovendiepenweg uit op de Schutsweg.

De huisjes met daarachter de hunebedden lagen ten westen van de splitsing van deze zandwegen, hetgeen nog goed aan het veldje tussen de huisjes en de verharde weg te zien is.

Na het bezoek aan de hunebedtweeling gaan we verder noordwaarts en passeren links het paadje 'Steenakkers' (8), een verwijzing naar de vele stenen die hier in de bovengrond gevonden zijn. Het paadje liep vroeger door naar de Tolhuisweg in Midlaren, maar is nu niet meer toegankelijk.

Na 100 meter verlaten we de Schutsweg en gaan rechtsaf het Overbos (9) in, een hoog opgaand bos van beuken- en eikenbomen. Op de luwe oostflank van de Hondsrug zijn in de laatste ijstijd bij overheersende westenwind leemhoudende zanden afgezet.

Op deze leemhoudende zandgronden konden plaatselijk rijke loofbossen ontstaan, zoals het Laarwoud in Zuidlaren. Het Overbos is hier ook een voorbeeld van. Het bos wordt in de volksmond het Kraaienbos genoemd, een naam die het te danken heeft aan de hier aanwezige grote roekenkolonie. Een beetje slordige naam, aangezien (zwarte) kraaien geen roeken zijn en niet in kolonies broeden. We lopen min of meer diagonaalsgewijs door het bos, dalen af en komen uit op het kruispunt van de Tolhuisweg en de Groningerstraat, waar we een mooi uitzicht hebben op de laaggelegen natte hooilanden van Meerwijck bij het Zuidlaardermeer.

We lopen stukje zuidwaarts en gaan vervolgens rechtsaf de Hondsrug weer op langs de zuidelijke bosrand van het Overbos. Weer aangekomen op de Schutsweg vervolgen we deze in zuidelijke richting en gaan na de Steenakkers linksaf het Hunebedpad in. Nabij de camping maakt dit paadje een bocht naar links. Op dit punt (10) sloot destijds een zandpad aan op het Hunebedpad. Dit zandpad had de naam 'Hooge weg' en lag tussen de Schutsweg en de Esweg (figuren 2 en 3 artikel over de Noordes). Uitkomend op de Groningerstraat lopen we zuidwaarts en nemen tegenover het restaurant de Esweg richting Zuidlaren.

De Esweg was in de 19^e eeuw een belangrijke verbinding tussen de dorpen Zuidlaren en Midlaren en wordt op de Franse kaart uit 1812 'Driftweg' genoemd. Deze benaming verwijst zeer waarschijnlijk naar het vee dat vanuit Zuidlaren gedreven werd naar de velden van Midlaren en omstreken om daar te grazen. Maar de weg vormde waarschijnlijk ook een belangrijke schakel in de doorgaande verbinding over de Hondsrug tussen Groningen en Coevorden en sloot in Zuidlaren aan op de Coevorderweg.

Halverwege de Esweg, ongeveer ter hoogte van de bebouwing (11) kwam destijds de Hooge weg uit op de Esweg. Niet ver hier vandaan, aan de Hoogeweg, stond destijds een korenmolen. De naam Molenakkers, zoals aangegeven op de veldnamenkaart van Wieringa (figuur 2, artikel over de Noordes) verwijst hier nog naar.

Aangekomen in Zuidlaren gaan we rechtsaf en lopen langs de bosrand terug richting Brillenvijver, het beginpunt van onze wandeling. Net voor de school de Schuthoek passeren we links in de bebouwde kom een grasveldje (12). Dit laaggelegen veldje correspondeert met het vroegere Folkersveen (figuur 2, artikel over de Noordes). Waarschijnlijk vanwege de lage en natte ligging heeft men het destijds bij de nieuwbouw van Zuidlaren ingericht als sportveldje (korfbalveld). Bij de school de Schuthoek gaan we linksaf het dorp in, nemen de eerste weg rechts (Eltinge), na 250 m weer rechts en komen zo weer bij de Brillenvijver. We lopen om de oostelijke 'bril' van de vijver en het middenpad tussen de 'brillen' terug naar het startpunt op de hoek van de Bovendiepen en de Sissinge.

